

01.06.2018

POL-2018-16544

Sisäministeriö

SMDno-2017-700

Poliisihallituksen lausunto ehdotukseen hallituksen esitykseksi ampuma-asetlain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain ja asevelvollisuuslain 97 a §:n muuttamisesta

1 Yleistä

Kansallisessa säädöshankkeessa on ollut kyseessä aseiden hankinnan ja hallussapidon valvonnasta annetun neuvoston direktiivin 91/477/ETY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (jatkossa *asedirektiivi*) kansallisen täytäntöönpanon valmistelu.

Lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen valmisteluun ovat Poliisihallituksen edustajina osallistuneet sisäministeriön tekemän päätöksen mukaisesti poliisitoimintayksikön lupahallinnon vastuualueelta ylitarkastaja Tarja Ranta ja asehallinnosta asehallintopäällikkö Mika Lehtonen sijaisenaan poliisitarkastaja Mika Koponen. Poliisitarkastaja Koponen on ollut virkavapaalla Poliisihallituksesta ajalla 9.10.2017-14.3.2018 eikä ole osallistunut Poliisihallituksen henkilönä työryhmän työhön.

Koska Poliisihallitus on osallistunut hallituksen esityksen luonnoksen valmisteluun sisäministeriön asettamassa työryhmässä, ovat sen kannanotot tulleet monilta osin jo huomioiduiksi valmistelutyössä. Poliisihallitus keskittyy tässä lausunnossa erityisesti ampuma-asetlain (1/1998) 43 §:n 1 momentin 9-kohdaksi ehdotettuun uuteen hyväksyttävään käyttötarkoitukseen eli vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena annettavan ampumakoulutuksen järjestämiseen tai siihen osallistumiseen 9 §:n 5 b kohdassa tarkoitetuilla ampuma-aseilla tai aseiden osilla (jäljempänä *reserviläispoikkeus*). Poliisihallituksella on myös eräitä muita huomioita hallituksen esitykseen. Sillä on lisäksi joitakin teknisluonteisia korjausehdotuksia, jotka se toimittaa valmistelijoille erikseen.

2 Reserviläispoikkeuksesta

Voimassaolevassa ampuma-ase-laissa ei ole lupaperusteena sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen osallistumista tai muutakaan maanpuolustukseen liittyvää lupaperustetta. Sen puitteissa on maanpuolustukseen liittyvään ampumaharrastukseen annettu lupa ampumaurheilu ja -harrastus -perusteella. Reserviläisurheiluliitto ry:n alaisena urheilulajina on sovellettu reserviläisammunta, johon on voinut saada luvan itselataavalla kertatulella toimivaan isolippaalliseen kivääriin (jäljempänä *reserviläiskivääri*). Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n alaisena toiminnallisen ammunnan lajeina ovat Practical-ammunnan eri alalajit. Myös Practical-ammunnan kiväärilajeihin voi voimassaolevan ampuma-aselain mukaan saada aseluvan reserviläiskivääriin. Luvan saamisen edellytyksenä on ollut turvallisen ampujan kurssin suorittaminen. Poliisihallituksen käsityksen mukaan voimassaoleva lainsäädäntö on mahdollistanut aselupien saamisen kattavasti myös maanpuolustusperusteisesti motivoituneeseen harrastamiseen.

Asedirektiivin muutos edellyttää käytännössä vain vähäisten lisärajoitusten säätämistä Suomen kansalliseen lainsäädäntöön reserviläiskiväärillä tapahtuvan ampumaharrastuksen osalta. Luvanhakijan tulee jatkossa osoittaa kuuluneensa vähintään vuoden ajan yhdistyksen 4 §:n mukaisen luvan saaneeseen yhdistykseen (ampumaseura). Lisäksi hänen tulisi hallituksen esityksen luonnoksen mukaan osoittaa vähintään kaksi vuotta jatkunut ampumaharrastus reserviläiskiväärillä. Direktiivistä johtuva velvollisuus kuuluu vähintään vuoden ajan ampumaseuraan ja hallituksen esitysluonnoksessa edellytetty lupahakemusta edeltävä kahden vuoden harrastuneisuus käytännössä vain pidentäisivät luvansaantia edeltävää harrastuksen kestoa koskevaa vaatimusta nykyisestä. Lisäksi harrastamisen tulisi tapahtua seurassa. Muuta vaikutusta luvansaantiin ei ehdotetulla menettelyllä olisi. Ampuma-aselain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 183/1997 vp.) perustelujen sekä vakiintuneen lupa- ja tuomioistuinikäytännön mukaan satunnaista maaliin ampumista ei ole pidetty riittävänä perusteena aseluvan saamiselle.

On huomattava, että edellä mainitut rajoitukset koskisivat vain reserviläiskivääriin ja yli 10 patruunan lippaan yhdistelmää. Pienemmällä lippaalla varustetun reserviläiskiväärin luvansaantia koskeva sääntely säilyisi ennallaan. Nämäkin henkilöt voivat hakea lupaa vastaavaan, enintään 10 patruunan lippaalla varustettuun ampuma-aseeseen nykyisin lupaperustein. Koska tämänhetkiset varusmiehen perusammunnat kiväärillä ammutaan enintään kymmenelle patruunalle lipastetulla aseella, ei lipasrajoitus tällaisissa tapauksissa voi olla maanpuolustuksen kannalta olennainen rajoite.

Edellä mainittu huomioiden Poliisihallitus katsoo, että ehdotetun ampuma-aselain 43 §:n 9 kohdassa tarkoitettu lupaperuste on käytännössä lisä nykytilanteeseen, ei reagointia asedirektiivimuutoksen johdosta syntyvään merkitykselliseen harrastuksen rajoitteeseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että Suomi saavutti asedirektiivin muutosta koskeneissa neuvotteluissa tavoitteensa nimenomaan siten, että reserviläiskivääreillä tapahtuva

ampumaharrastus (Practical ja sovellettu reserviläisammunta) saatiin turvattua ja maanpuolustusperuste jäi direktiiviin lisäperusteeksi, jonka Suomikin voi halutessaan ottaa käyttöön.

2.1 Reserviläispoikkeuksen piiriin kuuluvat henkilöt

Ampuma-aselain systematiikassa aseluvan saanti perustuu seuraavien kolmen perusteen olemassaoloon:

- 1) hakijan henkilökohtaiseen sopivuuteen,
- 2) harrastuksen, työn tai muun laissa säädetyn käyttötarkoituksen olemassaoloon, sekä
- 3) ampuma-aseen hyvään soveltuvuuteen haettavaan käyttötarkoitukseen.

Lupaharkinta on kokonaisuus, jossa erityisesti henkilön sopivuutta voidaan arvioida myös sen perusteella, mitä hän kertoo tai muuten esittää näyttönä harrastuksensa olemassaolosta ja haettavan aseiden soveltuvuudesta siihen. Tämän vuoksi jonkin edellä mainitun seikan jättäminen sisällöltään avoimeksi taikka arvioinnin pilkkominen erillisiksi osiksi heikentää yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Esityksessä poikkeuksen piiriin on siis suunniteltu kuuluvan 900 000 henkilöä, joista suurimmalla osalla ei ole sijoitusta tai tehtävää maanpuolustuksessa. Lisäksi esitetty henkilöryhmä sisältää henkilöitä, jotka on katsottu asepalveluksen aikana sopimattomiksi asevelvollisuuslain tarkoittamaan varusmiespalvelukseen ja koulutukseen sopimattomiksi (mielenterveys, muu sairaus tms.) palvelukseen taikka siirretty T-luokkaan yleisen vaarallisuutensa perusteella tai jotka eivät ole edes asepalvelusta suorittaneet tultuaan vapautetuksi asepalveluksen suorittamisesta. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että reserviläisten joukossa on henkilöitä, jotka voivat olla myös useamman kuin yhden maan kansalaisia ja sitoutuneita maanpuolustustoimintaan myös muussa maassa kuin Suomessa.

On myös otettava huomioon, että ainoastaan ahvenanmaalaiset ja Jehovan todistajat on vapautettu asevelvollisuudesta ja mieshenkilö on asevelvollisuuslain perusteella asevelvollinen sen vuoden loppuun, kun hän täyttää 60 vuotta. Aselupia hakevat myös henkilöt, jotka syystä tai toisesta haluavat omistaa ampuma-aseen, vaikka he eivät käyttäisikään sitä mihinkään harrastustoimintaan tai työhön. Poliisille aiheutuisi tarpeetonta ja huomattavaa työmäärän kasvua, kun lupahakemusten määrä kasvaisi vääränlaisen signaalin antamisen vuoksi. Tällainen tarpeeton resurssikuormitus vie aselupa- ja valvontaviranomaisen resursseja muusta aseturvallisuuden kannalta välttämättömästä työstä. Lisäksi kasvaa riski siihen, että luvan saa henkilö, joka on sopimaton aseluvanhaltijaksi. Lupahakemusten käsittelyn lisäksi on merkittävää resurssivaikutusta sillä, että henkilön täytettyä 61 vuotta hän ei olisi enää reserviläinen ja aseluvan peruste poistuisi. Tässä vaiheessa aseiden hallussapidolle tulisi olla uusi hyväksyttävä käyttötarkoitus ja luvanhaltijan tulisi muuttaa aselupaansa taikka luopua aseesta.

2.2 Asedirektiivin poikkeuksellisuus- ja yksittäistapauksellisuusvaatimukset

Asedirektiivin 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että A-luokan aseisiin voitaisiin antaa maanpuolustusperusteella lupa vain kansallisen puolustuksen tarpeesta aiheutuen, poikkeuksellisesti, perustellusti ja yksittäistapauksessa siten, ettei yleinen järjestys ja turvallisuus vaarannu.

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 2 §:n mukaan jokainen 18–60-vuotias miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen. Asevelvollinen kuuluu asevelvollisuuslain 49 §:n mukaan reserviin varusmiespalveluksen jälkeen enintään 60-vuotiaaksi asti. Reserviläisiä Suomessa on noin 900 000 ja heistä sodan ajan sijoitus on noin 280 000 henkilöllä ja muut ovat lähtökohtaisesti sijoittamiskelpoisia.

Poliisihallituksen kanta on, että jos pelkkä reserviin kuuluminen riittäisi perusteeksi A-luokan ampuma-aseen hankkimiselle, kyseinen 900 000 reserviläisen joukko aiheuttaa sen, ettei direktiivin sääntely toteudu. Tästä aiheutuisi merkittävä vaara EU-oikeudelliseen sanktiointiin, mikä voi puolestaan johtaa aseluvan haltijoiden kannalta tarpeettomiin kiristyksiin, kun kansallista sääntelyä ei ole toteutettu EU-oikeuden edellyttämällä tavalla.

2.3 Yhdenvertaisuusnäkökulma

Ehdotetulla reserviläisperusteella luvan voisi saada lähtökohtaisesti kuka tahansa sodanajan joukkoihin sijoitettu tai sijoittamiskelpoinen reserviläinen. Tämä henkilöjoukko olisi käytännössä noin 900 000 miestä sisältäen hyvin pienen osan naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneita naisia. Perustuslain 6 §:ssä edellytetään, että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotettu menettely, jossa kyseisellä perusteella luvan voisi saada erittäin laaja henkilöjoukko ilman, että henkilöllä olisi tosiasiallisesti sodan ajan sijoitusta, on Poliisihallituksen käsityksen mukaan tosiasiallisesti naisia syrjivä. Miehillä luotaisiin järjestelmä, jossa heillä voisi olla käytännössä jopa jonkinlainen subjektiivinen oikeus ampuma-aseiden hankkimiseen riippumatta siitä, onko heillä sodanajan sijoitustakaan. Toisin kuin miehet, jäisivät naiset sukupuolensa perusteella nykyisen tiukemman lupajärjestelmän piiriin, jossa heidän tulisi henkilökohtaisen sopivuutensa lisäksi osoittaa harrastuneisuutensa ja ampuma-aseen soveltuvuus haettuun käyttötarkoitukseen.

2.4 Reserviläistoiminta ampumaharrastuksena

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luotavaksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen yhteyteen uusi harrastus, jollaista ei nyt ole olemassa. Päinvastoin kuin nykyisessä ampumaharrastuksessa ja -harrastuksessa ei sille ole olemassa sääntöihin perustuvia ammunnan

lajeja, harrastusorganisaatioita, ei sen toimintaan pohjautuvaa kilpailujärjestelmää eikä organisaatioihin ja niiden ampumaratoihin pohjautuvaa sosiaalisen toiminnan verkostoa.

Poliisihallitus katsoo, että luotaessa uutta harrastusta lainsäädäntöpohjaisesti, on edellä mainitut seikat otettava huomioon sääntelyssä. Muutoin yleinen järjestys ja turvallisuus sekä aseturvallisuus saattavat vaarantua. Myös luvanhakijan oikeusturvan ja lupaviranomaisen toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi on uusi toiminta määriteltävä huolellisesti. Lausuntopyynnön liitteenä olevasta hallituksen esityksen luonnoksesta ei ilmene, mikä tulisi olemaan harrastuksen sisältö eikä sitä, mitkä tulisivat olemaan siihen sopivat ampuma-aseet. Sekä harrastuksen sisältö että siinä käytettäviksi soveltuvien ampuma-aseiden määrittely tehtäisiin puolustusministeriön esittelyvastuulla olevalla valtioneuvoston asetuksella, jota ei vielä ole olemassa. Tämän johdosta on vaikeaa ottaa yksiselitteisesti kantaa ehdotuksen sisältöön tämän lupaperusteen osalta.

Ehdotettu ampuma-aselain 45 §:n 9 momentti koskisi aktiivista ampumaurheilua ja harrastusta. Se säilyisi muuten voimassaolevan pykälän 4 momenttia vastaavana, mutta siihen lisättäisiin, että aktiiviseen ampumaharrastukseen voidaan rinnastaa myös säännöllinen osallistuminen vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa tarkoitettuun sotilaallisia valmiuksia palvelevaan ampumakoulutukseen ampuma-asetyypillä, johon lupaa haetaan. Momenttiin tehtäisiin lisäksi tekninen muutos siltä osin, kuin siinä viitataan 2 momenttiin, joka olisi muutetussa pykälässä 7 momentti. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin siitä, millaista toimintaa pidettäisiin ampuma-aselain näkökulmasta riittävän aktiivisena ampumaharrastuksena ja ampumaurheiluna.

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevana koulutuksena annettavan ampumakoulutuksen sisällöstä tulisi säätää vähintään perusteet valtioneuvoston asetuksella eikä ampumakoulutuksen sisältöä tulisi määritellä Puolustusvoimien määräyksellä. Harrastus tulee määritellä siten, että aselupaviranomainen voi arvioida luotettavasti, onko sitä olemassa. Puolustusvoimien käytössä on hyvin erityyppisiä ampuma-aseita. Valtioneuvoston asetus olisi säädöstatoltaan oikea ja asetus olisi oikeassa suhteessa myös perustuslain näkökulmasta, koska ihmisten oikeudet tulee olla säädettyinä laissa ja menettelysäännöksiä voidaan antaa asetuksessa. Viranomaisen määräys on lähtökohtaisesti heikosti velvoittava ja sillä on voivan olla lähinnä viranomaisen sisäistä vaikutusta mutta ei sitovuutta laajemmin. Mikäli sääntely olisi määräystasolla, olisi riski, että viranomaisen tekemä päätös kumotaan hallintotuomioistuimessa, jos päätös ei perustu lakiin tai asetukseen.

Sisäministeriöllä on joka tapauksessa erityinen tehtävä varmistua siitä, että harrastuksen sisällön, siihen sopivien ampuma-aseiden ja harrastuksen aktiivisuuden osoittamista koskevien säännösten valmistelussa otetaan huomioon aseturvallisuuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaatimukset.

2.5 Vaikutus yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen

Aselupia hakevat myös henkilöt, jotka syystä tai toisesta haluavat omistaa ampuma-aseen, vaikka he eivät käyttäisikään sitä mihinkään harrastustoimintaan tai työhön. Ampumaurheilussa ja -harrastuksessa on sosiaalinen komponentti, joka jäisi ehdotetussa lupaperusteessa pois. Henkilö voisi ilmoittautua ja käydä Maanpuolustuskoulutuksen järjestämällä kursseilla siten, että muut paikalla olevat henkilöt vaihtuisivat joka kerralla. Riski siitä, että niin kutsutut yksinäiset sudet ja valkoista raivoa tuntevat henkilöt läpäisisivät lupaprosessin, olisi ampumaharrastusperustetta suurempi.

Reserviläispoikkeuksen ulottaminen lähtökohtaisesti kaikkiin reserviläisiin johtaisi siihen, että tähän piiriin kuuluisi henkilöitä, jotka eivät esimerkiksi rikollisen menneisyytensä vuoksi ole sopivia pitämään hallussaan ampuma-aseita. Vaikka poliisi viime kädessä arvioikin hakijan henkilökohtaisen sopivuuden ampuma-aseen haltijaksi, kasvaisi sen riski, että tällaiset henkilöt voisivat entistä helpommin saada käsiinsä erityisen vaarallisiksi ampuma-aseiksi luokiteltuja aseita. Voidaan sanoa olevan jopa todennäköistä, että näiden henkilöiden ja henkilöryhmien aseistautumisella olisi vaikutusta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä sen vaarantumismahdollisuuteen.

Kun tarkastellaan viime vuosina tilastoitujen kadonneiden aseiden määrää, voidaan arvioida aseturvallisuuden sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantuvan jo pelkästään kasvavan erityisen vaarallisten ampuma-aseiden määrän vuoksi.

Kadonneeksi ilmoitetut ampuma-aseet

2010	395
2011	254
2012	285
2013	1448
2014	1680
2015	1863
2016	1692
2017	1931
2018	648

2.6 Reserviläisperusteen työmäärävaikutuksista

Reserviläisperuste tulee aiheuttamaan lupamäärien kasvua. Mikäli reserviläisperustetta koskeva lausunto- ja lupajärjestelmä jäisi ehdotetun kaltaiseksi eli yleisluontoiseksi ja tulkinnanvaraiseksi, Poliisille ja erityisesti puolustusvoimille aiheutuisi tarpeetonta ja huomattavaa työmäärän kasvua, kun pyydettyjen lausuntojen ja lupahakemusten määrä kasvaisi vääränlaisen signaalin antamisen vuoksi. Tällainen tarpeeton resurssikuormitus vie aselupa- ja valvontaviranomaisen resursseja muusta aseturvallisuuden kannalta välttämättömästä työstä. Koska poliisilla ei ole mahdollisuutta arvioida hakijan merkitystä kansallisen puolustuksen

kannalta, tulisi Puolustusvoimilta haettavien lausuntojen määrä olemaan huomattava, mikä johtaisi aluetoimistojen työmäärän merkittävään kasvuun. Puolustusvoimiin kohdistuisi jopa poliisia voimakkaammin painetta, koska annettavan lausunnon tulisi olla sisällöltään sellainen, että se tosiasiasa on joko puoltaa tai ei puolla luvan myöntämistä hakijalle kansallisen puolustuksen tarpeen näkökulmasta.

Lupahakemusten käsittelyn lisäksi tulisi joka tapauksessa resurssivaikutusta henkilöistä, joiden aseluvan peruste aikanaan poistuisi.

2.7 Puolustusvoimilta pyydetty lausunto

Esityksen 45 pykälän 7 momentin 4 kohdan mukaisesti Poliisihallitus pyytäisi Puolustusvoimilta lausunnon, kun aselupaa haetaan 9 §:n 5 b kohdassa tarkoitettua ampuma-asetta tai aseeseen osaa varten vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sotilaallisia valmiuksia palvelevan ampumakoulutukseen osallistumista varten. Lausunnossaan Puolustusvoimat arvioisi sitä, onko hakijalla tarve hakemuksen mukaiseen ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan Puolustusvoimien poikkeusolojen sijoittamismenettelyn vuoksi. Tätä lausuntoa ei edellytetäisi, jos henkilö hakee aselupaa muuhun kuin erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan ampumaharrastuksen nojalla tarkoituksenaan osallistua reservin ampumataitoa ylläpitävään toimintaan. Puolustusvoimien puoltava lausunto olisi lähtökohta sille, että Poliisihallitus voisi ylipäätään alkaa selvittää muiden lupaedellytysten täyttymistä. Jos Puolustusvoimat ei antaisi puoltavaa lausuntoa, ei luvanhakijalla katsottaisi olevan 43 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua käyttötarkoitusta erityisen vaarallisen ampuma-aseeseen tai aseeseen osan hankkimiseen tai hallussapitoon.

Asevelvollisuuslain (1438/2007) 2 §:n mukaan jokainen 18–60-vuotias miespuolinen Suomen kansalainen on asevelvollinen. Asevelvollinen kuuluu asevelvollisuuslain 49 §:n mukaan reserviin varusmiespalveluksen jälkeen enintään 60-vuotiaaksi asti. Reserviläisiä Suomessa on noin 900 000 ja heistä sodan ajan sijoitus on noin 280 000 henkilöllä ja muut ovat lähtökohtaisesti sijoittamiskelpoisia. Asedirektiivin 6 artiklan 2 kohdassa edellytetään, että erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin voidaan myöntää aselupa kansallisen puolustuksen tarkoituksessa vain poikkeuksellisesti ja asianmukaisesti perustellulla tavalla yksittäistapauksessa, jos yleinen järjestys ja turvallisuus eivät vaarannu. Tämän vuoksi Puolustusvoimien lausunto olisi välttämätön, jotta voidaan määritellä se henkilöjoukko, jonka voidaan poikkeuksellisesti katsoa olevan kansallisen puolustuksen tarkoituksessa siinä asemassa, että heille tulisi voida myöntää aselupa erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan muiden edellytysten täytyessä. Poikkeuksellisuuden vaatimukset tulee olla tarkkarajaisesti laissa säädetty. Luvanhakija ei voi itse määritellä sitä, onko hänellä tarvetta erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen tai aseeseen osaan kansallisen puolustuksen tarkoituksessa. Täten Puolustusvoimien tehtävänä on arvioida sitä, millä henkilöjoukolla on kansallisen puolustuksen tarkoituksessa poikkeuksellisesti ja asianmukaisesti perustellulla tavalla yksittäistapauksessa. Yksittäistapauksellisuuden vaatimuksen vuoksi lähtökohtana tulee olla se, että 900 000 reserviläisten

joukosta tulee rajata se henkilöryhmä, joiden ampumataidon ylläpitäminen nimenomaan kielletyiksi luokitelluilla erityisen vaarallisilla henkilökohtaisessa omistuksessa olevilla ampuma-aseilla olisi tarpeellista kansallisen puolustuksen tarkoituksessa.

Hallituksen esityksen perustelutekstien mukaan tarkoituksena on, että määritellesään kansallisen puolustuksen tarvetta vapaaehtoiseen ampumaharjoitteluun 900 000 reserviläisen joukosta puolustusvoimat hyödyntäisi niitä reserviläisryhmiä, joiden joukosta vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa käytettävät kouluttajat ja ammunnanjohtajat tällä hetkellä valitaan. Kyseiset henkilöt määritellään pääesikunnan määräyksessä HM798 "Ammunnanjohtajaoikeuksia tuottavan koulutuksen järjestäminen reserviläisille" (21.12.2016). Tämän lain kannalta kyseeseen tulisivat ne henkilöt, joilla on sijoitus puolustusvoimien taistelukoulutusyksikössä tai maakuntajoukoissa ja henkilöt, joilla on sijoitus sellaiseen sodan ajan tehtävään, jossa tarvitaan tavanomaista parempaa ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa. Lisäksi kyseeseen tulisivat myös ne henkilöt, joilla on Puolustusvoimien sodan ajan joukossa sellainen sijoitus, joka edellyttää toimimista ampumakouluttajana. Myös ne henkilöt, jotka palvelevat Puolustusvoimissa muussa kuin ammattisotilaan virassa ja joiden ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa pidetään tehtävissä tarpeellisena, kuten turvaamistehtävissä toimivat virkamiehet, voisivat kuulua siihen henkilöryhmään, joille aselupa tiettyyn erityisen vaaralliseen ampuma-aseen kansallisen puolustuksen tarkoituksessa voitaisiin myöntää. Samoin ne henkilöt, jotka palvelevat tai ovat aikaisemmin palvelleet Puolustusvoimissa tai Rajavartiolaitoksessa ammattisotilaana taikka joilla on sellainen sijoitus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen poikkeusolojen organisaatiossa, joka edellyttää tavanomaista parempaa ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa, voisivat kuulua kyseiseen ryhmään. Näitä olisivat myös henkilöt, joilla on sellainen sodan ajan sijoitus ja sitoumus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen rauhan ajan koulutusorganisaatiossa, joka edellyttää toimimista ampumakouluttajana. Luonnollisten henkilöiden lisäksi aselupa tiettyihin erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin ja aseeseen voitaisiin myös myöntää Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksena annettavan ampumakoulutuksen järjestämistä varten. Näin ollen henkilöt, joilla ei olisi henkilökohtaista aselupaa tässä koulutuksessa käytettäviin tiettyihin erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin, voisivat kuitenkin saada Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vastaavia ampuma-aseita valvottuna käyttönä käyttöönsä osallistuessaan edellä mainittuun ampumakoulutukseen. Henkilöllä voisi olla myös hallussapitoon nyt kielletyiksi ampuma-aseiksi luokitellun erityisen vaaralliseen ampuma-aseeseen oikeuttava lupa asedirektiiviin mahdollistaman siirtymäsäännöksen nojalla. Hänelle voitaisiin myös myöntää ampumaurheiluperusteella aselupa tiettyihin erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin tai aseeseen osiin.

Lisäksi on otettava huomioon, että asedirektiivissä erityisen vaarallisten ampuma-aseiden luokkaan sijoitettiin tietyt keskisytytteistä patruunaa ampuvat itselataavat pitkät kertatuliaseet ja kapasiteetiltaan isojen latauslaitteiden yhdistelmät. Vastaava ampuma-ase latauslaitteella, jonka kapasiteetti on enintään 10 patruunaa, on sijoitettu asedirektiivissä luvanvaraisten ampuma-aseiden luokkaan B, ja aselupien antaminen niille

ei ole direktiivissä yhtä tarkasti säädetty. Tämän lain nojalla ei ole rajoitettu sitä henkilökuntaa, joka voisi hakea aselupaa luvanvaraisten ampumaseiden hankkimiseen.

Koska yli 60-vuotiailla ei lähtökohtaisesti ole sijoitusta taikka muita suunniteltuja aseenkäyttöä vaativia poikkeusolojen tehtäviä, ei aseluvan myöntämistä heille poikkeusolojen tehtävän osaamista kehittävää ampuharjoittelua varten voitaisi pitää kansallisen puolustuksen nojalla perusteltuna. Kyseinen rajaus vastaisi asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaista asevelvollisen enimmäisikää. Puolustusvoimilla ei myöskään olisi mahdollisuutta antaa lausuntoa yli 60-vuotiaiden sijoituksesta. Yli 60-vuotiaat voivat kuitenkin hakea lupaa keskisytytteistä patruunaa ampuviin itselataaviin pitkiin kertatuliaseisiin kapasiteetiltaan enintään 10 patruunan latauslaitteella.

Kansallisen puolustuksen käyttäminen ampumaseen hallussapitoluvan myöntämisen perusteena perustuisi aidosti maanpuolustukselliseen tarpeeseen, josta Puolustusvoimat antaisi puoltavan lausunnon edellä mainittujen henkilöryhmiä koskevien kriteerien täytyessä. Lisäksi asevelvollisuuslain 97 a §:ään esitetään lisättäväksi uusi kolmas momentti, jonka mukaan sotilasviranomaisella olisi tässä momentissa tarkoitetun lausunnon antamisen yhteydessä velvollisuus antaa asevelvollisuusrekisteristä poliisille asevelvollisen käyttäytymistä koskeva ilmoitus, jos sotilasviranomaisella on perusteltu syy katsoa asevelvollisen olevan käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussa ampumasetta, aseosaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Tämä täydentää asevelvollisuuslain säännöksiä sotilasviranomaisen tietojen luovuttamisesta ampumasevelvelvollisuuden mukaisen luvan hakijoista ja haltijoista sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta.

Poliisin lupaharkinnassa puolestaan arvioitaisiin hakijan yleinen sopivuus ampumaseiden, aseosien ja ammusten hallussapitoon sekä lisäksi lupahakemuksen kohteena olevan ampumaseen soveltuvuus sen aiottuun käyttötarkoitukseen sekä muut aseluvan saamisen edellytysten olemassaolo. Pykälän 8 momentissa säädettäisiin, että lupa ampumaseen ja aseosien keräilyyn ja säilyttämiseen voidaan antaa vain asekeräilijän hyväksynnän saaneelle, jonka ampumaseiden ja aseosien säilytystilat säilytystilojen sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt. Virkkeessä tarkennettaisiin voimassaolevan pykälän 3 momentin sanamuotoja. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että lupa 43 §:n 1 momentin 8 kohdan perusteella voidaan antaa, kun huollettava henkilö on jättänyt rinnakkaislupaa koskevan lupahakemuksensa ja lupaviranomainen on tutkinut, että rinnakkaisluvan antamiseen on 54 §:ssä säädetyt edellytykset, tämä vastaisi voimassaolevan pykälän 3 momenttia.

2.8 Poliisihallituksen ehdotus reserviläisperustetta koskeväksi lupajärjestelmäksi

Ehdotetun lupajärjestelmän sijasta Poliisihallitus esittää, että lupa olisi mahdollista antaa vain henkilölle, jolla on sodanajan sijoitus ja Puolustusvoimien tekemän arvion perusteella erityinen tarve ampumataidon ylläpitämiseen. Tämän arvion tulisi perustua laissa säädettyihin kriteereihin. Tämä järjestelmä olisi ongelmaton asedirektiivin

vaatimusten, yhdenvertaisuusvaatimuksen sekä perustuslain 2 §:n ja oikeusvarmuuden kannalta. Lisäksi se turvaisi Poliisihallituksen käsityksen mukaan ehdotettua järjestelmää huomattavasti paremmin yleistä järjestystä ja turvallisuutta, eikä aiheuttaisi Puolustusvoimille ja poliisille tarpeetonta resurssikuormitusta.

Poliisihallitus katsoo olevan tarkoituksenmukaista, että määritellesään kansallisen puolustuksen tarvetta vapaaehtoiseen ampumarjoitteluun puolustusvoimat hyödyntäisi niitä reserviläisryhmiä, joiden joukosta vapaaehtoisessa maanpuolustuskoulutuksessa käytettävät kouluttajat ja ammunnanjohtajat tällä hetkellä valitaan. Kyseiset henkilöt määritellään pääesikunnan määräyksessä HM798 "Ammunnanjohtajaoikeuksia tuottavan koulutuksen järjestäminen reserviläisille" (21.12.2016). Tämän lain kannalta kyseeseen tulisivat henkilöt,

- joilla on sijoitus puolustusvoimien taistelukoulutusyksikössä tai maakuntajoukoissa;
- joilla on sijoitus sellaiseen sodan ajan tehtävään, jossa tarvitaan tavanomaista parempaa ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa;
- joilla on sellainen sijoitus Puolustusvoimien sodan ajan joukossa, joka edellyttää toimimista ampumakouluttajana;
- jotka palvelevat Puolustusvoimissa muussa kuin ammattisotilaan virassa ja joiden ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa pidetään tehtävissä tarpeellisena, kuten esimerkiksi turvaamistehtävissä toimivat virkamiehet;
- jotka palvelevat tai ovat aikaisemmin palvelleet Puolustusvoimissa tai Rajavartiolaitoksessa ammattisotilaana;
- joilla on sellainen sijoitus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen poikkeusolojen organisaatiossa, joka edellyttää tavanomaista parempaa ampuma- ja aseenkäsittelytaitoa; taikka
- joilla on sellainen sodan ajan sijoitus ja sitoumus Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen rauhan ajan koulutusorganisaatiossa, joka edellyttää toimimista ampumakouluttajana.

Poliisihallitus esittää, että henkilöiden, jotka reserviläisperusteella saisivat aseluvan, tulisi harjoittaa ammuntaa Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen heille laatiman henkilökohtaisen suunnitelman mukaisesti. Näin kyettäisiin parhaiten varmistamaan sekä ampumataidon kehittyminen että harrastuksen jatkumisen tehokas valvonta.

Luonnollisten henkilöiden lisäksi aselupa tiettyihin erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin ja aseiden osiin voitaisiin myös myöntää Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksena annettavan ampumakoulutuksen järjestämistä varten. Näin ollen henkilöt, joilla ei olisi henkilökohtaista aselupaa tässä koulutuksessa käytettäviin tiettyihin erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin, voisivat kuitenkin saada Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen vastaavia ampuma-aseita valvottuna käyttönä käyttöönsä osallistuessaan edellä mainittuun ampumakoulutukseen.

Kansallisen puolustuksen käyttäminen ampuma-aseen hallussapitoluvan myöntämisen perusteena perustuisi tässä järjestelmässä aidosti maanpuolustukselliseen tarpeeseen, josta Puolustusvoimat antaisi puoltavan lausunnon edellä mainittujen henkilöryhmiä koskevien kriteerien täytyessä.

Asevelvollisuuslain 97 a §:ään esitetään lisättäväksi kolmas momentti, jonka mukaan sotilasviranomaisella olisi tässä momentissa tarkoitetun lausunnon antamisen yhteydessä velvollisuus antaa asevelvollisuusrekisteristä poliisille asevelvollisen käyttäytymistä koskeva ilmoitus, jos sotilasviranomaisella on perusteltu syy katsoa asevelvollisen olevan käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussa ampuma-asetta, aseensa osaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Tämä säännös olisi Poliisihallituksen mielestä tärkeä osa lupaharkintaa, koska se täydentäisi asevelvollisuuslain säännöksiä sotilasviranomaisen tietojen luovuttamisesta ampuma-aselain mukaisen luvan hakijoista ja haltijoista sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta.

3 Jatkovalmistelussa selvitettäviä seikkoja

Hallituksen esityksen mukaan paukkupatruunat lisättäisiin ampuma-aselain 5 §:ssä olevaan patruunatyypin luetteloon. Poliisihallituksen käsityksen mukaan paukkupatruunan määrittelyä tarvitaan laissa paukkupatruuna-aseen määrittelyä varten. Se esittää kuitenkin harkittavaksi, tulisiko esimerkiksi lain soveltamisalapykälään lisätä säännös, jonka mukaan lakia ei sovellettaisi paukkupatruunoihin. Valvontaresurssien kohdentaminen paukkupatruunoiden valvontaan ei nykytilanteessa ole tarkoituksenmukaista.

Hallituksen esityksessä esitetään, että kaikkien itselataava kertatuli -tyyppisten ampuma-aseiden luvanhaltijoiden tulisi osoittaa harrastuksen jatkuminen viiden vuoden välein. Poliisihallitus katsoo, että tämä aiheuttaisi sähköisen asioinnin käyttöönotonkin jälkeen suuren kuormituksen lupaviranomaisille. Lupaviranomaisen resurssit voitaisiin Poliisihallituksen käsityksen mukaan käyttää tehokkaammin aseturvallisuuden edistämiseksi muussa valvonnassa. Tämän vuoksi Poliisihallitus esittää, että harrastuksen osoittamisvelvoite viiden vuoden välein koskisi vain reserviläiskivääreitä lukuun ottamatta grandfathering clause'n piiriin kuuluvia aseita sekä niitä ampuma-aseita, jotka jo voimassa olevan lain mukaan kuuluvat harrastuksen jatkumisen osoittamisvelvollisuuden piiriin.

Siluettiammunnan pistooliammunnan open class -luokassa käytetään pistooleita, joiden piippu ylittää lyhyen ampuma-aseen piipun enimmäismitan 300 mm. Jatkovalmistelussa on syytä arvioida, olisiko tarkoituksenmukaisempaa määrittellä kyseiset aseet pistooleiksi muu ampuma-ase -tyypin sijaan.

4 Resurssivaikutukset ja muut taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen mukaan erityisen vaaralliseksi ampuma-aseiksi määriteltäisiin myös eräitä itselataava kertatuli -toimisia ampuma-aseita. Ampuma-aselain 42 §:n 1 momentin mukaan aseluvan erityisen vaarallisen ampuma-aseen ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaa ja peruuttaa Poliisihallitus. Erityisen vaarallisen ampuma-aseen määrittelyä laajentaminen aiheuttaa Poliisihallituksen

arvion mukaan merkittävää lisätyötä. Resurssivaikutusten tasaamiseksi Poliisihallitus esittää, että kyseistä lainkohtaa muutettaisiin siten, että luvan antaisi Poliisihallitus tai sen määräämä viranomainen.

Poliisille aiheutuu merkittäviä henkilöstövaikutuksia lupien myöntämiseen, valvontaan sekä peruuttamiseen, ja tämä tulee ottaa huomioon riittävinä resursseina. Koska reserviläisperuste olisi kokonaan uusi harrastus ja sen aiheuttamat resurssivaikutukset riippuvat vielä valmisteluvaiheessa olevien asetusten sisällöstä, on täsmällistä arviota tässä vaiheessa mahdotonta antaa. Poliisihallitus arvioi, että henkilöstövaikutus olisi arviolta viisi henkilötyövuotta. Tämä jakautuisi siten, että lupaharkinnan osuus olisi kolme henkilötyövuotta, joiden kustannus rahoitettaisiin lupamaksuin. Budjettirahoitteinen resurssilisäys olisi siten kaksi henkilötyövuotta. Kustannukset jakautuisivat edellä mainitun arvion perusteella siten, että maksullisen toiminnan osuus olisi 150 000 euroa ja budjettirahoitteisen osuus 100 000 euroa.

Muutoksista aiheutuisi myös asetietojärjestelmän muutostarpeita, jotka arvioidaan 200 000 euroksi.

Edellä mainitut kustannusarviot tarkentuvat kun tarvittavat muutokset ovat laki- ja asetusvalmistelun myötä selvinneet.

5 Lakimuutosten voimaantulo

Direktiivin toimeenpaneva kansallinen lainsäädäntö on määrä panna toimeen viimeistään 14.9.2018 alkaen.

Direktiivin myötä luvanvaraiseksi tulee eräitä uusia aseiden olennaisia osia ja lisäksi nykyisen lain mukaisten ampuma-aseiden määritelmiin on tulossa muutoksia. Eräät aiemmin tavanomaisina luvitetut ampuma-aseet siirtyvät lisäksi erityisen vaarallisten ampuma-aseiden ryhmään.

Poliisihallitus toteaaakin, että lain hyväksymisen ja voimaantulon väliin on jätettävä riittävä aika henkilöstön kouluttamiselle, yleiselle tiedottamiselle sekä tietojärjestelmämuutoksille. Ottaen huomioon sen, että loppukesä ja alkusyksy ovat vilkkainta aselupien hakemisen aikaa, ei henkilöstöä ole mahdollista irrottaa päivittäistyöstä koulutuksiin ilman, että luvanhakijoille koituu viivästyksiä ja haittaa. Näiden seikkojen johdosta tulisi lain voimaantuloaika olla aikaisintaan 1.11.2018.

Poliisiylijohtaja

Seppo Kolehmainen

Asehallintopäällikkö

Mika Lehtonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 01.06.2018 klo 12:35. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.